

VEDLEGG 2 Skjønn som holdes av tingretten

1. Lov 22. mars 2019 nr. 7 om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) § 5-6 fastsetter at staten kan overta faste innretninger på kontinentalsokkelen. Ved overtakelse skal eventuell tvist om utstyret er forsvarlig vedlikeholdt og eventuell erstatning for mangelfullt vedlikehold avgjøres ved skjønn. Loven er Olje- og energidepartementets ansvarsområde.
2. Lov 11. mai 2017 nr. 26 om tomtefeste (tomtefestelova) inneholder flere bestemmelser som gir hjemmel for skjønn. Tomtefestelova § 15 sjette ledd gjelder regulering av festeavgift, §§ 36 annet ledd og 37 annet ledd innløsning, § 40 annet ledd rett og plikt til å overta hus og andre faste innretninger ved avvikling av feste og § 41 fjerde ledd gjelder fastsettelse av vederlag ved avvikling av festet. Det kan også avtales skjønn etter § 5a i forbindelse med krav om å lempe på festeavgiften der man har kommet i konflikt med reglene i § 5a første ledd. Loven er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsfelt.
3. Lov 22. mai 2017 nr. 29 om taubaner (taubaneloven) § 26 tredje ledd fastsetter at vederlag for skader og ulemper ved tiltak på naboeiendom eller utgifter knyttet til dette, fastsettes ved skjønn. Etter § 28 får lov 23. oktober 1959 om oreigning av fast eiendom og lov 6. april 1984 nr. 17 om vederlag ved oreigning av fast eiendom anvendelse for ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter ved anleggelse av taubane. Taubaneloven er Samferdselsdepartementets ansvarsfelt.
4. Lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven) § 17 fastsetter at næringsdrivendes økonomiske meromkostninger eller tap ved forberedelser til og gjennomføring av særlige tiltak etter loven skal kompenseres etter bestemmelser fastsatt av Kongen¹. Det kan etter § 18 kreves skjønn for å fastsette slik kompensasjon. Loven er Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.
5. Lov 25. juni 2010 nr. 45 om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (sivilbeskyttelsesloven) § 25 gir regler om rekvisisjon av eiendomsrett, bruksrett eller annen særlig rådighet over fast eiendom. Det går frem av § 27 at erstatning for avståelse, tap og utgifter i mangel av minnelighet fastsettes ved skjønn. Det kan fastsettes at skjønnet skal holdes av militære nemnder, jf. lov 29. juni 1951 nr. 19. Loven er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.
6. Lov 5. juni 2009 nr. 35 om naturområder i Oslo og nærliggende kommuner (markaloven) § 9 femte ledd fastsetter at hvis Statsforvalteren i Oslo og Viken vedtar at offentlige myndigheter og organisasjoner gis rett til å anlegge, rydde, merke og preparere permanente stier og løyper uten samtykke fra grunneier eller fester og tiltaket volder skade, kan eier eller fester kreve erstatningsspørsmålet avgjort ved skjønn. Markaloven er Klima- og miljødepartementets ansvarsområde.
7. Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 51 fastsetter at en eier eller rettighetshaver i en eiendom som helt eller delvis blir

¹ Se FOR-2018-06-29-1104 om drivstoffberedskap mv. og FOR-2013-06-28-807 om bygg og anleggsberedskap.

vernet til bestemte formål har rett til erstatning fra staten for økonomisk tap. Erstatning kan tilkjennes hvis vernet vanskeliggjør igangværende bruk som for eksempel rådhetsbegrensninger som reduserer mulighetene for uttak av mineraler, gruvedrift, leting og utvinning for petroleumsvirksomhet. Også rådhetsbegrensninger knyttet til skogs- og jordbruksdrift kan vanskeliggjøre igangværende bruk. Naturmangfoldloven er Klima- og miljødepartementets ansvarsfelt.

8. Lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) inneholder flere hjemler om at vederlag eller erstatning utmåles ved skjønn. Etter § 21 avgjøres tvist om omfanget av sikkerhetstillelse for kostnader til sikringstiltak ved skjønn. I § 32 er det fastsatt at utvinner har plikt til å betale grunneier vederlag ved overtagelse av mineralforekomst. Tvist om vederlagets størrelse avgjøres ved skjønn. § 39 gir hjemmel for ekspropriasjon av rett til å utvinne en forekomst av grunneiers mineraler. I fjerde ledd går det frem at det kan kreves nytt skjønn for fastsetting av erstatningen når det er gått ti år siden erstatningen ble fastsatt. Etter § 52 kan spørsmål om skadeserstatning på grunn, bygninger eller anlegg i forbindelse med leting avgjøres ved skjønn. Etter § 57 skal utvinner betale en årlig avgift til grunneier. Er det flere grunneiere, skal avgiften fordeles dem imellom. Tvist om beregning eller fordeling av avgiften avgjøres etter tredje ledd ved skjønn. Mineralloven er Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.
9. Lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) kapittel 15 om innløsning og erstatning, kapittel 16 om ekspropriasjon og kapittel 27 om tilknytning til felles vann og avløp inneholder hjemler for skjønn. Skjønnen etter §§ 27-3 og 28-3 holdes av jordskifteretten, jf. plan- og bygningsloven § 16-12 og jordskiftelova § 5-3 bokstav o). De øvrige skjønnene holdes av tingretten. Loven er Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsfelt.
10. Lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) inneholder flere hjemler for skjønn. Skjønn kan etter vannressursloven § 14 holdes for å fastsette tap som følge av gjenåpning av vassdrag, etter § 31 tredje ledd bokstav b) fordele kostnader ved fellestiltak, etter § 35 pkt. 9 ved reetablering av vegetasjon og etter § 67 avløsning av avtale om levering av kraft. Vannressursloven er Olje- og energidepartementets ansvarsfelt.
11. Lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap (helseberedskapsloven) § 3-1 gir hjemmel for rekvisisjon av fast eiendom, rettigheter og løsøre. Det går frem av § 3-3 at erstatning for avståelse, tap og utgifter i mangel av minnelighet fastsettes ved skjønn. Kongen kan bestemme at skjønnet skal holdes av militære nemnder. Loven er Helse- og omsorgsdepartementets ansvarsområde.
12. Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven) inneholder en rekke bestemmelser om skjønn i tilknytning til innløsning av aksjer. Andre aksjeeiere kan etter § 4-23 å gjøre gjeldende forkjøpsrett når aksjeposter selges og § 4-24 gir hjemmel for at selskapet kan innløse små aksjeposter. § 4-25 gir hjemmel for at et morselskap kan overta aksjer i et datterselskap. § 13-19 gir hjemmel for at aksjeeier som har tegningsrett kan kreve rettighetene innløst av et overtagende

- selskap. Etter § 21-2 nr. 21 kan generalforsamlingen beslutte å innløse verdipapirer med tilhørende tegningsrettigheter. Innløsningssummen kan i alle disse tilfellene fastsettes ved skjønn. Loven er Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.
13. Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven) inneholder en rekke bestemmelser om innløsning. Når styret har nektet samtykke til et aksjeervert, kan erververen etter § 4-17 kreve innløsning. Oppnås det ikke enighet om innløsningssummen, avgjøres det ved skjønn. Ved bruk av forkjøpsrett etter § 4-22, kan innløsningssummen iht. § 4-23 fastsettes ved skjønn. Ved tvungen overføring og utløsning, kan innløsningssummen etter § 4-26 fastsettes ved skjønn. § 13-18 gir hjemmel for at aksjeeier som har tegningsrett kan kreve rettighetene innløst av et overtagende selskap. Loven er Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.
 14. Lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) § 5-6 fastsetter at staten kan overta faste innretninger. Kongen bestemmer om og i hvilken utstrekning det skal betales vederlag. Ved overtakelse skal eventuell tvist om utstyret er forsvarlig vedlikeholdt og eventuell erstatning for mangelfullt vedlikehold avgjøres ved skjønn. Loven er Olje- og energidepartementets ansvarsområde.
 15. Lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) kapittel 18 III (§§ 487-492) gjelder sjørettskjønn. Skjønnen gjelder bl.a. verdsettelse av skip og last, og vurdering av eventuelle reparasjonskostnader. Loven er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.
 16. Lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart (luftfartsloven) § 7-18 fastsetter at saker om erstatning for rådighetsinnskrenkninger i fast eiendom eller rettigheter til fast eiendom etter § 7-17, avgjøres ved skjønn. Verdsetting i forbindelse med hel eller delvis innløsning av anlegg og rettigheter til en landingsplass til allmenn bruk skal også skje ved skjønn, se § 7-8. Luftfartsloven er Samferdselsdepartementets ansvarsfelt.
 17. Lov 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk mv. (lakse- og innlandsfiskloven) § 27 fastsetter at eieren kan pålegges å leie bort eller selge fiskekort. Erstatning for tap som følge av et slikt vedtak kan avgjøres ved skjønn. Loven er Klima- og miljødepartementets ansvarsfelt.
 18. Lov 19. juni 1992 nr. 59 om bygdeallmenninger (bygdeallmenningsloven) har flere bestemmelser om skjønn knyttet til beitebruk, utvising, feste og bruk av seter, og utvising av dyrkingsjord, se § 6-11 jf. §§ 6-1 annet ledd, 6-2, 6-4 annet ledd, 6-10 første ledd og 6-8 første ledd annet punktum. Det er bruksberettigede i allmenningen som kan kreve skjønn. Bygdeallmenningsloven er Landbruks- og matdepartementets ansvarsfelt.
 19. Lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven). Det kan etter § 4-9 gjennomføres ekspropriasjon av anlegg i transmisjonsnett. Gjennomføringen av ekspropriasjonen forutsetter at det foreligger rettskraftig skjønn. Energiloven er Olje- og energidepartementets ansvarsområde.
 20. Lov 21. desember 1984 nr. 101 om reindrift i kommunene Meldal, Midtre Gausdal, Oppdal, Rennebu, Rindal, Sunndal og Surnadal (Trollheimenloven) § 3 gjelder skjønn

i forbindelse med avståelse av rett til å utøve reindrift i bestemte kommuner. Trollheimenloven er Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde.

21. Lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) har bestemmelser om skjønn i § 17 (innløsning av fast eiendom) og § 22 (merkostnader ved tilknytning til andre enn eiere av avløpsanlegget). Forurensningsloven er Klima- og miljødepartementets ansvarsområde.
22. Lov 29. mai 1981 nr. 38 om jakt og fangst av vilt (viltloven) § 36 fastsetter at grunneiere kan pålegges å utstede jaktkort. Hvis en rettighetshaver lider tap som følge av pålegget, kan rettighetshaveren kreve skjønn for å få fastsatt sitt økonomiske tap. Viltloven § 36 er Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde.
23. Lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) inneholder flere bestemmelser som henviser til skjønn. Det er § 11 som gjelder erstatning for skade ved registreringer, § 12 som gjelder verdsetting av løse kulturminner som eksproprieres og § 26 om forhåndsskjønn for å fastsette om fredning av område rundt et fredet kulturminne eller fredning av kulturmiljø utløser erstatning. Skjønnen skal også utmåle eventuell erstatning. Skjønnen etter § 11 er etter gjeldende regler lagt til jordskifteretten. Se § 11 annet ledd annet punktum og jordskiftelova § 5-3 bokstav h. De øvrige skjønnene ligger til tingretten. Kulturminneloven er Klima- og miljødepartementets ansvarsområde.
24. Lov 29. april 1977 nr. 34 om kommunal forkjøpsrett til leiegårder § 7 fastsetter at kommunen kan gjøre gjeldende forkjøpsrett hvis en leiegård overdras. Kommer partene ikke til enighet om bl.a. leiegårdens verdi, hvilke rettigheter som følger med ervervet eller om verdsettingen av naturalytelser som måtte være avtalt, avgjøres tvisten ved skjønn, se niende ledd. Loven er Kommunal- og distriktsdepartementets ansvarsområde.
25. Lov 6. juni 1975 nr. 31 om utnytting av rettar og lunnende m.m. i statsallmenningane (fjellova). Loven inneholder flere bestemmelser om skjønn, se § 2 tredje ledd som gjelder eiendom som mister allmenningsrett, § 9 som gjelder tvist mellom allmenningsstyret og fjellstyret om allmenningsbruken, § 12 første ledd som gjelder skadeserstatning for bruksberettigede på grunn av grunn disponering, § 15 fjerde ledd som gjelder tvist om beite vil føre til skade for bruksberettigede, § 17 annet ledd om utmåling av skadeserstatning på grunn av tamreindrift, § 18 fjerde ledd som gjelder tvist om vilkårene for utvising foreligger og § 21 fjerde ledd som gjelder tvist om utvising av seter eller dyrkingsjord. Fjellova er Landbruks- og matdepartementets ansvarsområde.
26. Lov 28. juni 1974 nr. 58 om odelsretten og åsetesretten (odelslova) § 6 fastsetter at avgjørelsen av om en eiendom er odlingsjord avgjøres ved skjønn. Når retten fastsetter odelstakst i forbindelse med odelsløsning, jf. § 49, skjer også dette som skjønn jf. § 66. Odelslova er Landbruks- og matdepartementets og Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.
27. Lov 18. juni 1965 nr. 4 om vegtrafikk (vegtrafikkloven) § 5 tredje ledd fastsetter at det skal ytes erstatning fastsatt ved skjønn for eventuell skade og ulempe ved

plassering av trafikkskilt m.m. Vegtrafikkloven tilhører Samferdselsdepartementets ansvarsområde.

28. Lov 18. juni 1965 nr. 6 om sameige (sameigelova) § 14 fastsetter at bruksdeling mellom sameierne avgjøres ved skjønn. Sameigelova er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.
29. Lov 21. juni 1963 nr. 23 om vegar (veglova) inneholder en rekke hjemler for skjønn som etter § 60 er lagt til tingretten. Etter § 8 tredje ledd kan eiere av naboeiendom mot vederlag fastsatt ved skjønn kreve utlagt til seg et veiareal hvis veien nedlegges. Etter § 26 kan private ved å yte tilskudd til nybygg eller opprusting av veg påvirke offentlige myndigheter til å gjennomføre prosjekter som ellers ikke ville ha startet opp. I slike tilfeller kan private som har interesse av vegen pålegges et tvungent tilskudd. Spørsmålet om hvem som har interesse av vegen fastsettes ved skjønn. Det samme gjør avgjørelser om fordelingen av eventuelt tvungent tilskudd. Det følger av § 31 annet og tredje ledd at vederlag for eventuelle skader og ulemper som følger av vegmyndighetenes påbud om å fjerne trær og busker mv. fastsettes ved skjønn. Etter § 37 kan eldre byggverk og andre innretninger kreves fjernet eller flyttet mot vederlag fastsatt i skjønn. Veglova § 44 tredje, fjerde og femte ledd fastsetter at krav om vederlag for utgifter til gjerdehold eller flytting av gjerde fastsettes ved skjønn. Etter § 48 tredje ledd kan utgifter som følge av krav om å fjerne ferist eller grind dekkes etter skjønn. Både §§ 50 og 51 gir hjemmel for ekspropriasjon mot vederlag fastsatt i skjønn. Veglova er Samferdselsdepartementets ansvarsområde.
30. Lov 16. juni 1961 nr. 15 om rettshøve mellom grannar (grannelova) § 7 inneholder regler om skjønn for å ta stilling til skadeserstatning, forebyggende tiltak i tilknytning til graving mv., og fordeling av kostnader. Grannelova er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.
31. Lov 23. oktober 1959 nr. 3 om oreigning av fast eigedom (oreigningslova) § 17 henviser til § 2 og omtaler hvilke skjønn som holdes av tingretten og hvilke skjønn som holdes av jordskifteretten i forbindelse med oreigningsinngrep etter loven. Listen i oreigningslova over hjemler hvor skjønnet i dag ligger til tingretten er knyttet til ulike ekspropriasjonsformål. Ekspropriasjonsformål der skjønnet ligger til tingretten er ekspropriasjon til universitet og høyskole, museum, kringkasting, fengselstell, poststell, tollstell, politistell, leir for sivilarbeidere, militærstell, luftferdsle, jernbane, sporvei, kabelbane og hengebane, bilrutedrift, varmekraftverk, vindkraftverk, kraftlinjer, transformatorstasjoner og andre elektriske anlegg, tiltak som trygger at lager eller verk for drivemne ikke blir skadd eller ødelagt i ufredstid, rettslokale, kontorlokaler for det offentlige, apotek, sykehus og andre medisinal eller psykiatrisk hjem, kommunale tiltak, samvirketiltak, fiske, fangst av sjødyr, akvakultur og virksomhet forbundet med slikt medregnet undervisning, forskning og utvikling, boligbygging eller å få eier- eller bruksrett til tomt som det står hus på når huseieren ikke eier grunnen, industriltak, hotell, herberge, matstue og lignende, stasjon som tar imot oljerester fra farkoster, atomverk, undersøkelse etter og utvinning av petroleum og drift av rørledninger for transport av petroleum og av petroleumsprodukter med anlegg og sikringsfelt som tilhører slike, kulturminnetiltak, vannforsyning og avløp,

fjernvarmeanlegg, vern og kultivering av anadrome laksefisk og innlandsfisk, og tiltak for fiske og annen virksomhet i forbindelse med det, vannkraftproduksjon, tiltak for ferdsel og transport i vassdrag, enkelte andre vassdragstiltak, og skjøtsel og istandsetting til naturvernformål. Oreigningslova er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.

32. Lov 26. juni 1953 nr. 8 om oppfinnelser av betydning for rikets forsvar. Oppfinnelser som kan ha betydning for rikets forsvar kan etter § 6 kreves avstått til det offentlige eller andre. I slike tilfeller skal det etter § 9 betales en erstatning som i mangel av minnelighet fastsettes ved skjønn. Loven er Forsvarsdepartementets ansvarsområde.
33. Lov 14. juli 1950 nr. 2 om forskjellige tiltak til gjennomføring av oppmerking og overvåking av riksgrensen (riksgrenseloven) § 1 fjerde ledd fastsetter at tap eller skade for private ved utøvelse av rådighet eller nedlegging av forbud i mangel av minnelighet fastsettes ved skjønn. Loven er Justis- og beredskapsdepartementets ansvarsområde.
34. Lov 14. mars 1930 om landslott gjelder når land benyttes under saltvannsfiske med kastenot, se § 1. Landslotten tilfaller eiendommen, og utgjør en andel av fangsten. I noen tilfeller fordeles lotten mellom flere eiendommer i forhold til matrikkelskylden. Tvist om betaling av landslott eller erstatning for skade som følge av notfiske, avgjøres etter § 8 ved skjønn. Loven er Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.
35. Lov 15. mars 1940 nr. 3 om vassdragene (vassdragsloven) § 5 gir enhver rett til å få fastsatt med bindende virkning og oppmerket sin eiendoms grenser i vassdrag. Mellom eiendommer som ligger på hver sin side av en elv bekk eller innsjø, fastsettes grensen ved skjønn. Vassdragsloven er Olje- og energidepartementets ansvarsområde.
36. Lov 14. desember 1917 nr. 17 om regulering og kraftutbygging i vassdrag (vassdragsreguleringslova) §§ 10 og 26 fastsetter at erstatning for skade på eiendom eller rettighet ved nedleggelse av reguleringsanlegg eller overføring av vann avgjøres ved skjønn. Ved bruk av statens hjemfallsrett, avholdes det etter § 28 også skjønn. Loven er Olje- og energidepartementets ansvarsområde.
37. Lov 14. desember 1917 nr. 16 (vannfallrettighetsloven). Ved bruk av statens forkjøpsrett ved erverv av eiendomsrett til et vannfall kan den del av vederlaget som ikke består i penger fastsette pengeverdien ved skjønn, jf. § 6. Videre kan det ved skjønn fastsettes verdien ved innløsning av de deler av anlegget som ikke tilfaller staten som del av hjemfallsretten, jf. §11. Loven er Olje- og energidepartementets ansvarsområde.
38. Lov 23. juni nr. 3 1888 indeholdende særlige Bestemmelser angaaende Leilændingsgods tilhørende Stamhuse og visse Stiftelser m.v. Loven gir stamhuset rett til å selge leilendingseiendom (husmannsbruk) uavhengig av hva som måtte stå i stamhusets stiftelsesbrev eller opprettelsesdokument. I § 5 er det fastsatt at leilendingen og hans livsarvinger skal ha fortrinnsrett til å få kjøpe til takst som fastsettes etter skjønnsprosesslovens regler. Loven er Nærings- og fiskeridepartementets ansvarsområde.